

Mart ja sant

Martin oli Rooma sõjaväelane, kes andis külmetavale kerjusele poole oma mantlist. Järgneval ööl nägi Martin unes Jeesust, kellel oli ümber seesama mantlipool, mille ta oli ära andnud. Martinist sai kristlane. Ta keeldus sõdimast ja ta pandi selle eest isegi vangi, kuid lasti hiljem vabaks. Martin elas mungana ja pühitseti aastal 370 või 371 Prantsusmaal Toursi linna piiskopiks.

Martin suri 81-aastaselt 8. novembril aastal 397 ja maeti suure rahvahulga juuresolekul 11. novembril. Matusepäevast saigi Martini mälestuspäev.

Kuna usuisa Lutheri eesnimeks oli Martin, siis sellest järeldatakse, et ta ristiti tõenäoliselt 11. novembril. Tol ajal oli kombeks, et lapsele anti nimi ristimispäeva järgi. Muidugi sündis Martin Luther varem kui teda ristiti, aga mitte palju, sest lapsi ristiti ikka esimesel võimalusel. Nii ei ole raske ära arvata, et Martin Luther sündis tõenäoliselt 10. novembril 1483. a.

Lutheri arvatav sünnipäev nihutati mardipäeva tähistamise luterlikes maades 10. novembrile. Tänapäeval

Püha Martin ja kerjus kujutatuna Alfred Retheli maalil aastast 1836.

tähistatakse selle päeva eelõhtut ehk 9. novembri õhtut, mil lapsed mängivad taas läbi kunagise kerjuse loo.

Eesti rahva südamlikkus suhtumist puudustkannatajatesse kirjeldab hästi muuhulgas see, et vaeseid ja viletsaid nimetatakse meil pühadeks, võõrkeeli: sant. Ei ole siis vähem püha tegevus nende eest hoolitsemine.

Autovärav on paranduses

3. septembril riivas veoauto väraavat ning värav tuli viia remonti. Kulud katab liikluskindlustus. Loodetavasti saab parandustöö novembri jooksul tehtud ja kirikut ümbritsev aed korda.

Ekraan krüpti laes

5. oktoobril paigaldas Canon Overalli meeskond krüpti lakke statsionaarse ekraani, mida saab kasutada nii filmi vaatamiseks kui näiteks laulusõnade kuvamiseks või koosolekul slaidide esitamiseks. Kuna ekraan ulatub alla põrandani välja, on sellest suur abi ka näidendite korraldamisel.

Eluringikeskus on avatud

15. oktoobril avati pidulikult Tartu Eluringikeskus, mille üks osanikest on Tartu Pauluse kogudus. Ühes hoones on koos lasteaed ja eakatekodu. Lähem info internetist: eluring.ee

„Õige valesti mõistetud Luther”

10. oktoobril tuli trükist välja raamat „Õige valesti mõistetud Luther”, mis parandab Lutheriga seotud ekslikke arusaamu. 16. oktoobril pärast jumalateenistust tutvustas piiskop Joel Luhamets raamatut kiriku tiibhoones saalis. Raamatu hind on 15 €.

Pühapäevakool käis Uhti miniloomaaias

16. oktoobril käisid pühapäevakooli lapsed koos õpetajate ja peredega Uhti Minizoo, kus oli võimalik oma silmaga näha ja käega katsuda eksootilisi linde ja loomi, papagoisid ja madusid.

Kirikuaasta lõpeb surnutemälestuspühaga

Aastatel 1813 – 1815 peeti Euroopas ohvriterohkeid lahinguid Napoleoni ülemvõimu murdmiseks kontinendil. Prantsusmaale astusid vastu Austria, Preisimaa, Suurbritannia, Hispaania, Venemaa, Rootsi ja Portugal. Sõtta kisti praktiliselt kõik Euroopa rahvad. Ajendatuna rahvaid tabanud leinast andis Preisimaa kuningas Friedrich Wilhelm III korralduse pidada kirikuaasta viimasel pühapäeval surnutemälestuspüha. Esimest korda peeti seda 25. novembril 1816. a.

Kuninga otsust mõjutas tema isiklik lein surma läbi lahkunud abikaasa pärast ning asjaolu, et luterliku kiriku

kalendris polnud toona kindlat päeva surnute mälestamiseks. Kuninganna Luise suri 19. juulil 1810. a. kõigest 34-aastasena.

Preisi kuninga eeskuju järgisid teised luterlikud maad. Alates 20. sajandi keskpaigast on surnutemälestuspüha hakatud asendama igavikupühaga, Eestis alates 1990. aastatest. Samal ajal on rahva seas populaarsust võitnud katoliiklik hingedepäev.

Kuigi surnutemälestuspüha on mõeldud eeskätt viimase aasta jooksul lahkunute mälestamiseks, sobib sel päeval mälestada ka kõigi teisi surma läbi lahkunud lähedasi.

Heli Lätt: Piibel ei lähe vastuollu

Pühapevakooli õpetaja Heli Lätt on kirikusse toonud oma lapsed ja kutsunud siia ka koolide õpilasi.

Heli, millises kodus ja perekonnas sa kasvasid?

Minu lapsepõlv, mis möödus väikeses Lasva alevikus, oli väga tore: piisavalt vabadust raamide sees. Vanemad on mind alati usaldanud ja toetanud. Kuigi minu vanemad pole usklikud, pidasid nad siiski oluliseks mind Pindi koguduses ristida, suunata pühapäevakooli ning gümnaasiumis käies sain Pindi koguduse toona-se õpetaja Laine Villenthali käest ka leeriõnnistuse. Oma kristliku maailmavaate olen kaasa saanud lapsepõlve pühapäevakoolist.

Sinu õpingud ja töö on seotud füüsikaga. Miks nii?

Võrus põhikoolis käies mulle füüsika väga ei meeldinud, sest ma ei saanud sellest suurt aru. Küll aga keemia meeldis mulle väga, isegi nii, et käisin aineolümpiaadidel. Nõo Reaalgümnaasiumi õpingute ajast ma ka eriti ei mäleta, et mulle füüsika oleks kuidagi eriliselt meeldinud, aga sain sellest juba rohkem aru ning asi muutus põnevaks. Põhjus, miks ma Tartu Ülikooli füüsika erialale sisse astusin, oli selles, et, dokumendid näpus, ülikooli peahoone ees ei teadnud ma, kumba oma kahest eriala valikust eelistada, ning viskasin kulli ja kirja.

Teiseks minu huviks toona ja ka nüüd on psühholoogia. Oma iseloomult olen tegutseja. Seetõttu juba ülikooli esimesest kursusest saati lõin kaasa Teadusbussi tegevustes, mis käis mööda Eesti koole ning tegi füüsikalisi katseid ja selgitas nende taga olevaid seaduspärasusi. Magistrantuuri minnes olid ikkagi plaanid algul teaduse poole, kuid lapseootele jäädes, ei saanud ma kemikaalidega tööd laboris jätkata. Aastaid vahele ma jätta ei tahtnud ning kuna õpetamine ja lapsed mulle meeldivad, otsustasin omandada füüsikaõpetaja eriala. Kindlasti aitas sellele otsusele kaasa ka asjaolu, et bakalaureuseõppes olin ma juba osakoormusega Tartu Keslinna Koolis füüsikaõpetaja.

Heli Lätt juhatab Tartu Observatooriumi külustuskeskust.

foto: Marja-Liisa Plats

Pärast õpetajakutse saamist töötasin ma lühikest aega ka Miina Härma Gümnaasiumis, kuid õige pea kutsuti mind Tartu Observatooriumisse Tõraverre. Tuleva aasta veebruaris saab mul seal töötamisest täis juba kümme aastat.

Töötan observatooriumis külustuskeskuse juhatajana ning võimalus eneseteostuseks on olnud suur. Arvan, et mul on hea kombinatsioon haridusest praeguse töö jaoks: kui ma räägin teadlastega, tuleb kasuks minu baasharidus füüsikas, kui kolleegidega arendame välja uue õppematerjali õpilastele või õpetajakoolituse formaadi, tuleb kasuks õpetajakogemus ja õpetajaõppes õpitu ning lõpuks minu kirg psühholoogia vastu võimaldab mul mõista inimesi ja olukordi. Olen tänulik, et saan teha haridusvaldkonda toetavat tööd ning tunnen rõõmu osakonnatöö tulemustest.

Öeldakse, et teaduslik maailmapilt ja usk Jumalasse välistavad teineteise. Milline on sinu arvamus?

Inimestel on eelarvamuslik mõtlemine. On juhtunud olukordi, kus jutu käigus tuleb seltskonnas välja, et olen

kristlane. Siis on küll imestatud, et kuidas see võimalik on, ise oled ju füüsik. Mina isiklikult siin probleemi ei näe ning Piiblit lugedes ei ole veel leidnud kohta, kus see läheks vastuollu kaasaegse teadusliku maailmapildiga. Küsimus on minu meelest tõlgendamises. Piibel kirjutab maailma loomist 7-päevase tsükliks, kuid populaarteaduslikes tekstides on maailma evolutsiooni kirjeldamiseks või ilmestamiseks kasutatud 12 kuud. Kaasaegne teaduskäsitlus, mis põhineb teooriate katselisel või matemaatilisel kinnitamisel, jätab lihtsalt välja toomata Looja, keda nad pole suutnud katseliselt ega matemaatiliselt kirjeldada.

Kuidas sa jõuadsid kristliku usu ja kiriku juurde?

Abielludes Tartu Pauluse kirikus sai minust ka selle koguduse liige. Kuna riiklikkusse kodulähedasse lasteaeda ma oma esimest poega kohtade puuduse tõttu ei saanud, jäi silma võimalus panna laps Pauluse lastehoidu. On ainult positiivne, kui laps kasvab kristlike väärtusi silmas pidades lastehoidus. Praegu käib lastehoidus vaid minu kolmest lapsest noorim.

teadusliku maailmapildiga

Kõik kolm last on ristitud Pauluse kirikus. Miskipärast on elus ikka nii, et raskused toovad inimesed lõplikult usu juurde, nii ka mind. Minu jaoks oli ääretult suureks ja raskeks elumuutuseks pikaajalise abielu lõppemine. Olen lihtsalt südamest tänulik, et selleks raskeks ajaks oli minu ümber piisavalt kristlikke sõpru ning nende toetusel toimus sügavam puudutus Jumalaga. Sealt alates olen aktiivsemalt kaasa löönud koguduses ja käinud igal pühapäeval kirikus.

Paljude lapsevanemate jaoks on suur väljakutse kodune kristlik kasvatus. Kuidas sina seda teed?

Ma leian, et iga kasvatus on kõige parem eeskuju kaudu, nii ka kristlik. Nii nagu täiskasvanuid, ei saa ka lapsi sundida Jumalat uskuma või kristlaseks hakkama. Leian, et selline pidev surve ning sund kahjustab lapse võimalust ükskord ise sügavalt usuni jõuda. Kõige paremini aitab ikkagi korduv selgitamine ja lapsele vanema poolt seatud raamide sees otsustusõiguse jätmine.

Meie pere üheks traditsiooniks on koos ühise laua taga õhtust süüa. Seal laulame söögipalvet ning täname Jumalat tema helduse eest. Läbi selliste väikeste sammude ning tegude õpivad lapsed tänulikkust ja austust. Pühapäevakoolis käivad lapsed hea meelega ning ka pühapäeviti on lapsed leidnud endale väljundi jumalateenistustel. Näiteks vanem poeg Kristjan käib hea meelega õppimas ja abiks jumalateenistuse ülekannete tegemisel tehnikaruumis. Ka see on üks viis minul kui vanemal suunata last panustama kogudusse ning jumalariigi töö heaks. Kuigi ei maksa arvata, et mul kõik alati lihtsasti läheb ning lapsed vastuvaidlematult ema soove täidavad. Aga üks siit ka see kannatlikkus proovile pannakse. Laste üheks meeldivamaks osaks kristlikus kasvatuses, mulle tundub, on pühapäevane hingamispäev, kus töid ja toimetusi ei tehta!

Mida tähendab sinu jaoks töö pühapäevakooli õpetajana?

Koguduses olles on mulle oluline võimalus panustada jumalariigi töö heaks. Pühapäevakooli õpetajaks

olemisega ma seda teengi. Teiseks oluliseks aspektiks minu jaoks on ikkagi olla eeskujuks oma lastele, nii regulaarse Piibli sirvimisega tundide ettevalmistamisel kui ka tundi läbi viies. Viimases tunnis rääkisid lapsed, kuidas nende jaoks oli raske koolis õppida maailma loomise lugu ning kontrolltöös vastata selle kohta käivatele küsimustele teisiti, kui nad seda südames tunnevad. Siis oligi mul võimalus neile selgitada, et õpikus õpetatav teooria ei ole mitte midagi muud kui Piiblis kirjeldatud maailma loomise teistsugune selgitus.

Sinu eestvedamisel on Pauluse kirikus käinud mitmed tavakoolide klassid. Räägi lähemalt.

Nagu eelnevalt ütlesin, on minu meelest ühiskonnas väga palju eelarvamusi ja nendest lähtuvalt ka käitumist. Pered käivad välisreisidel, külastatakse ka sealseid kirikuid ja kabeleid, aga oma riigis peale kooli jõulukontserdi lapsed sinna ei satu.

Idee klasse kirikusse tuua tekkis mul pühapäevakooli õpetajate koolitusel, kus tutvustati kirikus õppevõimalust. Kuigi minu lapsed on kõik regulaarselt kirikus, leidsin ma sedakaudu võimaluse tutvustada ka teistele lastele kirikut ning anda ettekujutus kiriku tegemistest ja kommetest. Küsisin kirikuõpetaja Kristjan Luhametsa käest, et mis ta ideest arvab ning tema oli kohe nõus. Seejärel võtsin ühendust oma noorema poja klassijuhatajaga ning pakkusin välja nende klassile kiriku tutvustuse. Kui aga õpetaja mulle tagasi helistas, küsis ta, kas oleme valmis kogu Tartu Veeriku Kooli kolmandatele klassidele seda kirikut tutvustavat õppeprogrammi tegema. Nii me siis õpetaja Kristjaniga nad kevadel ühel teispäeval vastu võtsimegi.

Minu jaoks oli kõige erilisem, kui lõpetasime õppeprogrammi tänuütlemisega. Iga õpilane kirjutas paberile, mille eest tema Jumalale tänulik on, ning hiljem loeti need anonüümselt ette. Seal oli väga isiklikke ning südamlikke tänusid. Sel aastal tegin ettepaneku oma vanaema poja lastevanemate koosolekul

sarnase õppeprogrammi läbimiseks, maailmapildi avardamise eesmärgil.

Miks sa pead oluliseks pühapäevaseid jumalateenistusi?

Minu jaoks on kõige olulisem käia pühapäeviti jumalateenistusel selleks, et olla kogudusega koos ja regulaarsed jumalateenistused aitavad hoida usus. Kantslist peetavad jutlused on pea alati mind kuidagi isiklikult puudutanud. Ja loomulikult armulaua käimine on oluline osa pühapäevast.

Kas oled oma elus kogenud mõnda erilist palvevastust või Jumala juhtimist?

Jumalale oma palvesoove öeldes me tavaliselt arvame teadvat, mis on meile parim ning loodame, et meie palved täidetakse. Algselt palvetama hakates ei mõistnud ma sõnade „Jumal, sündigu minu elus ikkagi Sinu soov ja tahtmine“ tähendust. Nüüd ma mõistan. Paar aastat tagasi oli mul üks väga suur ja tõsine palvesoov Jumalale. Ma palusin ja anusin ning olin pettunud, kui see ei täitunud. Alles nüüd saan aru, et Jumala plaan oli teine ning see on parem, kui ma oma palvesooviga oleksin saanud. Samas ka inimese teadmatus ja kannatamatus tekitavad tunde, et palvetele ei vastata. Aga me ise mõnikord ei teagi, mis meile hea on.

Olen saanud erilise palvevastuse ka oma väga keerulisele ja suhteliselt lootusetule olukorrale, kui ühtäkki olukord lahenes ja seda minu jaoks vägagi positiivselt. Tunnen ka aeg-ajalt olukordi, kuidas Jumal paneb mind proovile ja katsub minu usku. Sellised ajutised raskused kinnitavad usku veelgi.

Milline on Sinu lemmik kirjakoht või-raamat Piiblis? Miks just see?

Mul ühte konkreetset kirjakohta pole, kõik sõltub sellest, mis parasjagu elus toimub. Oma kiire elurütm ja kolme lapse kasvatamise kõrvalt jääb mul aeg-ajalt Piibli lugemiseks vähe aega. Siis armastan tööle ja koju sõites kuulata YouTube'ist Timo Lige poolt sisse loetud Piibli kirjakohti rahu, lootuse ja Jumala abi kohta.

Küsimusi esitas MAREK ROOTS

Jumalateenistused

13. nov kell 10.

20. nov kell 10 surnutemälestuspüha.

27. nov kell 10 advendiaja esimene pühapäev, leeripüha, jutlustab Daugavpils piiskop Einars Alpe.

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios, Youtubes ja Facebookis. Kirikus on lastele kaks **mängutuba**, kus on võimalik jumalateenistust jälgida ekraani ja kõlarite abil.

Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Taizé palvused neljapäeviti 17.30.

Naiskoor kolmapäeviti kell 18.15.

Kammerkoor teisipäeviti kell 18.15.

Piibliringid:

P. 6. nov kell 11.45 (Juta)

E. 7. nov kell 17.00 (Liive)

T. 8. nov kell 17.00 (Merce ja Kai)

E. 14. nov kell 17.00 (Liive)

R. 18. nov kell 17.00 (Aino)

P. 20. nov kell 11.45 (Juta)

E. 21. nov kell 17.00 (Liive)

T. 22. nov kell 17.00 (Merce ja Kai)

E. 28. nov kell 17.00 (Liive)

Noorteõhtud neljapäeviti kell 19.

Info: Karl Lumiste, tel 58533242.

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 10-17, L 10-14, P 9-10, telefon 5550 6363.

Liikmeannetusi saab teha kantseleis või ülekandega. Arve nr: EE282200 221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus.

Raamatupood E-R 10-17, kontakt: pauluseraamatupood.ee, 55506323, pauluse.raamatupood@eelk.ee

Supiköök E-L 11-13.

Pühapäevakool

Tunnid laupäeviti kell 11.00:

2–4 aastased (Eleri Luhamets)

5–6 aastased (Nelli Vassila

ja Aleksander Erstu)

I–II klass (Pirjo Roots ja Katrin Kull)

III–IV klass (Anu Seppa ja Heli Lätt)

V–VIII klass (Katrin Burman)

Lastekoor laupäeviti kell 10.

Meeste osadus

Reedel, 18. novembril kell 18.00 on kõik Pauluse koguduse mehed oodatud Äksi pastoraati, et tugevdada omavahelist kristlikku sidet ja palvetada üheskoos meie kiriku, maa ja rahva tuleviku pärast. Õhtu sisaldab palvust, vaimulikke mõtisklusi ja arutelu, katame ka söögilaua. Ühiselt kanname õhtuga seotud kulud.

Lähem info: Marek Roots

Kontserdid

N. 10. nov kell 19 Akademiine kammerkoor Orey (Žōtomōr, Ukraina), dirigent Oleksandr Vatssek. Aastatel 1993–2014 on koor võitnud rahvusvahelistel koorikonkurssidel üheksa korda *grand prix*. Orey on korduvalt arvatud maailm parimate kooride hulka. Kavas on vaimulikud laulud, kooriklassika ja rahvaviiside seaded. Piletid 25 €/20 €/15 €.

P. 20. nov kell 16 Tartu Pauluse koguduse kammerkoor „Kirikupühade lauluhelmed“. Tasuta.

N. 24. nov kell 19 Gruusia riiklik rahvamuusika koor Basiani. Koor asutati 2000. a. Gruusia patriarhaadi juures ning on osalenud mainekatel festivalidel üle maailma. Koor on taaselustanud palju vanu rahva- ja kirikulaule. Piletid 25 €/20 €/15 €.

L. 26. nov kell 16 Vanemuise ooperikoos „Imede aeg“. Kavas C. Kreegi, P. Uusbergi, M. Leontovitši, J. Rheinbergeri jt looming. Koormeistril Aleksandr Bražnik ja Kristi Jagodin. Organist Anna Humal.

Piletid 19 €/17.10 €/15.20 €.

100 aastat tagasi

1922. aasta novembri esimestel päevadel jõudis Pauluse kiriku altarikuju Genovast Hamburgi sadamasse.

5. novembril andis Miina Härma oma kooriga Pauluse kirikus heategevusliku kontserdi altarikuju heaks.

21. novembril pandi altarikuju Hamburgis laevale. Laev sõitis Tallinna ja 8. detsembril sõidutati kuhu rongiga Tartusse, kus AS Tegur selle kirikusse toimetas. 9. detsembril asus oma tööd viimistlema Amandus Adamson.

Voldemar Ilja – 100

13. novembril möödub 100 aastat armastatud vaimuliku ja kirikuloolase Voldemar Ilja sünnist.

Vastseliina kihelkonna Tsiistre külas sündinud Ilja oli sunnitud katkestama õpingud Petseri gümnaasiumis ning varjama end kümme aastat „rohelistes leegionis“ okupatsioonivõimude eest. Haarangul saadi ta kätte ning saadeti vangilaagrisse, kust ta aasta pärast juba vabanes.

1955. aastal alustas Ilja usuteaduse õpinguid ning 5. septembril 1956. a. ordineeriti ta EELK Petseri koguduse õpetajaks. Aastail 1967–1978 teenis ta Võnnu ja 1978–1999 Nõmme Rahu kogudust. Voldemar Ilja oli EELK Usuteaduse Instituudi kirikulooprofessor ja rektor. 1995–2010 avaldas ta kuueköitelise uurimuse Eesti vennastekoguduse ajaloost. Ta suri 16. detsembril 2010 Tallinnas.

Voldemar Ilja isikuarhiiv jõudis Tartu Ülikooli raamatukokku tema lese, Elli Ilja kaudu 2011. aasta juulikuus. Käesoleval aastal alustas ülikooli raamatukogu Ilja isikuarhiivi korrasdamist. Töö käigus leidis Ene Paldre mälestuste käsikirja pealkirjaga „Võrumaa metsast Eesti kirikusse. Mälestuskilde“, kirja pandud 1995. aastal Tallinn-Nõmmel.

Voldemar Ilja lese ja poja ning TÜ raamatukogu loal sai võimalikuks käsikirja trükk avaldamine. Brošüür on saadaval Pauluse raamatupoos.